

Prusové na Škvorecku r. 1866.

napsal Jan Psota ml.

Letos v červenci uplynulo plných 140 let od okupace zdejší krajiny Pruskými vojsky. Když Prusové zvítězili roku 1866 nad „domácím“ Rakouskem u Hradce Králové, rychle se po bitvě strategicky přesunuli blíže do nitra Čech k Praze. Ještě 3. července ustupovali Rakušané přes Kolín, kde se o dva dny později obsadilo 20.000 mužů 6. velitelského pluku pruského hraběte z Münsteru. Ten žádal, aby kolínští neprodleně připravili pro jeho vojsko 300 kusů hovězího dobytka, 25 koní, 2500 q mouky, 500 kg kávy a další provianty – to vše pod pokutou 50.000 zlatých. Na hraběte měšťané vzpomínali jako na člověka zpupného a arogantního, který prohlásil, že mají kolínští veliké štěstí, že nezničili most přes Labe, jinak by je čekala vysoká daň. Münsterovy oddíly 8. července odtáhly na jih.

Ale jak to vypadalo na panství Škvoreckém? Z jednotlivých vesnic zdejšího panství se zpráv o pruské okupaci roku 1866 mnoho nedochovalo. Naproti tomu jsou nám ale známy vzpomínky starých pamětníků, které jsou pro nás rovněž důležité a dokreslují celou událost tam, kde kroniky tiše mlčí.¹⁾ Z mnohých míst byly podávány zoufalé zprávy o tom, jak „Prajzi“ jen rabují vesnice grunt po gruntu a mnohý rychtář si jen bezradně láme hlavu, kdy rebelie cizích vojsk dojdou konce. Ti museli okupantům ustavičně shánět potraviny, slibovat a přísahat jim nemožné. Politické úřady přestaly fungovat, četníci se z obcí kamsi vytratili a všechna tíha problémů zůstala na starostech obce. Vojáci s koňmi byli ubytováni po staveních v každé vesnici. Jinak tomu nebylo ani na panstvích knížete Jana z Liechtensteinu Škvorec-Uhřetěves, Kostelec nad Černými lesy a Kounice.

Na Hradešíně vypravovala paní Kopecké krosnářka: „Když r. 1866 nastala válka, brodstí úředníci sebrali listiny a odvezli je na hradešínskou faru (tehdy byl farářem Josef Sucháň). Dávali uši k zemi a poslouchali dusot koní. Očekávali Prusy od Českého Brodu, Oni se však najednou přihrnuli od Masojed! Usadili se na kopci, poráželi dobytek, sekali maso a pekli. Z dlouhé chvíle bili šavlemi do vrat a do plotů. Za několik dní odtáhli.“

O žních r. 1866 v Přešimasech se strachem očekávali, kdy přijdou Prusové i sem. Babička Jenšovská vyprávěla: „Jednou odpoledne, v době pilné práce, se ozval rachot bubnů a Prajzi stáli na návsi! Ve chvílce se rozběhli po staveních a již se tu a tam ozval nářek slípek, až dosud bezstarostně si hrabajících. Mnohým sedlákům a selkám se domů s polí ani nechtělo, ale starost, jak to u nich ve stavení vypadá, jim nedala. Kdo se však domů nevracel, to byli svobodní hoši. Rozutekli se a schovávali se v lese a v blízkých skalách; neboť Prajze předcházela zvěst, že odvádějí mladé hochy. Do úkrytů jim pak rodiče tajně posílali jísti. Ale Prajzi nebyli tak zlí, jak se o nich povídalo. Kde se jich nebáli a před nimi se neschovávali, dostali od nich rýže, kávy a jiných zásob, kterých měli Prajzi dost.“

Největší pobouření bylo první den večer, když se zvonilo klekání. Sotva se ozval zvon, vyzývající k modlitbě, již se rozrachotil i buben na bříše zarostlého Prajze a nepřátelské vojsko se zbraní se sbíhalo, připraveno k boji. Domnívali se totiž, že se lidé zvonem svolávají, aby je vypudili. Marně jim to lidé vykládali, marně posunky dávali najevo, že nikdo na odpor nepomýšlí. Němec Čechu nerozuměl. Naštěstí přišel tehdejší pan řídící učitel Vorlíček, který jim německy všechno vysvětlil. Potom se teprve rozešli a za několik dní opustili naši obec navždy.“

Z ústního vypravování Augustina Klána: „Když Prušáci zvítězili u Hradce, přišel ten oddíl do Doubku, kde byli ubytováni 13 dní po staveních. Sotvaže lidé uslyšeli, že Prušáci jdou do vsi, sebrali, kde co mohli, a utekli do blízkých lesů. Prušáci je přivedli zpět a slíbili, že jim ničeho neudělají. Také si skutečně vedli jako doma a byli velice hodní, takže jim Doubečtí brzy přivykli. Paní Tůmová vypravuje, že byla tenkrát ještě v peřince a že jí Prušáci často chovali. Aby nebyla Prušákům dlouhá chvíle, scházeli se každý den u žida Hellera, který měl vinopalnu a kořalnu tam, kde je dnes hostinec Ledašilův. U něho dlouho přes půlnoc hráli na tahací harmoniku a vesele tančili, čehož se účastnili i Doubečtí.“

V Limuzích z vyprávění babičky Soukupové: „V roce 1866 sloužila babička Soukupová v Limuzích u Hoznourů. Toho roku ve žních přitáhli Prajzi. Byli zarostlí s šel z nich strach. V každé chalupě jich bylo několik. Lidé s nimi dobře vycházeli. Druhý den si sehnali nějaké hudební nástroje a pořádali muziku. Poněvadž jim chyběly tanečnice, chytali po vsi děvčata i mladé ženy a tahali je násilím do hospody, kde chtěj nechtěj musily s vojáky tancovat. Babička po celou tu dobu, co byli Prajzi ve vsi ubytováni, byla schována ve sklepě. Když odtáhli, tu teprve bylo mezi děvčaty vypravování, jak která měla z Prajzů strach.“

Když konečně Prusové odtáhli, řádil po celém kraji horší nepřítel – cholera, která hubila černou rukou i na zdejších panstvích. V Kounicích pohřbívali 21. října 1866 12krát. Celkem zde cholera zabila 68 osob a v Úvalech 16.. V Kozojedech bylo 26 mrtvých. Ve Škvorci byl dokonce zřízen cholerový hřbitov – takové byly důsledky několikadenní pruské okupace.

-----
1) *Vzpomínky starých pamětníků byly otištěny v regionálním časopisu „Pod Lipany III.“ z roku 1924 na stranách 166-172.*